

Η ανακάλυψη των Χετταίων

Πέτρος Μεχτίδης

Αρχαιολόγος
& Συντηρητής Έργων Τέχνης
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
Θεσσαλονίκη

Οι περιηγητές που ταξίδεψαν τον 19^ο και 20^ο αιώνα στη Μικρά Ασία και τη Συρία ήρθαν σε επαφή με τα ίχνη του έως τότε άγνωστου πολιτισμού των Χετταίων. Αντιμέτωπισαν σοβαρά προβλήματα στην ταύτιση όχι μόνο των ερειπίων ή των σωζόμενων επιγραφών αλλά και στην εύρεση του ίδιου του πολιτισμού στον οποίον ανήκαν. Οι ταυτίσεις σχετίζονταν με όλο το φάσμα των πολιτισμών της ανατολικής Μεσογείου αλλά και με την πόλη Πτερία, η οποία αναφέρεται από τον Ηρόδοτο.

Η επιστημονική έρευνα χρειάστηκε να περιμένει ως το 1872 και τον William Wright για να δει να λύνεται το μυστήριο σχετικά με την ταυτότητα του αναδυόμενου από την λήθη του χρόνου πολιτισμού των Χετταίων.

Λέξεις ευρετηρίου
Χετταίοι
Bogazkoy
Hattussas
Charles Sexier
Sayce

Εικόνα προηγούμενης σελίδας

1. Χετταϊκό ανάγλυφο στο Καραμπέλ, πλησίον της Σμύρνης (Ch. Texier).

Οι περιηγητές της Μικράς Ασίας και του Πόντου εντάσσονται στο μεγάλο περιηγητικό κίνημα που εμφανίστηκε από τον 17ο αιώνα, γνωστό ως «Grand Tour»,¹ για να αναπτυχθεί ως μία μορφή «τουρισμού» ειδικά μετά την εμφάνιση των ατμόπλοιων και των σιδηροδρόμων. Τα προβλήματα των περιηγητών, που ήρθαν σε επαφή με τις πόλεις και τα μνημεία του χετταϊκού πολιτισμού, ήταν περισσότερα και σημαντικότερα από τους «συναδέλφους» τους της δυτικής Μικράς Ασίας. Γιατί εάν ένας περιηγητής που ήθελε να επισκεφθεί την Έφεσο, την Πριήνη και τη Μίλητο μπορούσε να το κάνει σε μία εβδομάδα και μετά να «καλοπεράσει» στη Σμύρνη, ο περιηγητής που αναζητούσε τις χετταϊκές πόλεις βρισκόταν χαμένος ανάμεσα σε άγνωστα χωριά μακριά από τον πολιτισμό, ότι «πολιτισμό» μπορούσε να βρει ένας Ευρωπαίος στην Καισάρεια και την Υοσκάτη του 18ου αιώνα. Όμως ακόμη και εάν ο περιηγητής έφθανε στον προορισμό του και έβλεπε τις χετταϊκές πόλεις, δεν γνώριζε πώς να τις χαρακτηρίσει και πού να τις εντάξει. Ήταν πελασγικές, ασσυριακές, μηδικές, αιγυπτιακές, κελτικές;

18^{ος} αιώνας

Εάν εξαιρέσουμε το αναφερόμενο στον Ηρόδοτο χετταϊκό ανάγλυφο στο Καραμπέλ (Karabel), ανατολικά της Σμύρνης, το οποίο όμως είχε ταυτιστεί με τον Αιγύπτιο Φαραώ Σέσωστρις, η ανακάλυψη του πολιτισμού των Χετταίων έγινε από τον Γάλλο Jean Otter στις 17 Ιανουαρίου 1737, κατά τις έρευνές του στις βόρειες πλαγιές του όρους Ταύρου. Όμως αυτός ο περιηγητής, όπως άλλωστε συνέβη και με τους επόμενους σε διάρκεια 140 ετών, δεν κατόρθωσε να ταυτίσει το ανάγλυφο, που ανακάλυψε χαραγμένο σε βράχο, με τους άγνωστους έως τότε Χετταίους. Ο Otter ξεκίνησε από το Παρίσι, στις 27 Ιανουαρίου 1734, με την απαραίτητη οικονομική βοήθεια που του πρόσφερε ο κόμης Maurepas, και έφθασε στη Μικρά Ασία την ταραγμένη περίοδο μετά τις εξεγέρσεις του 1730, όταν ειδικά η περιοχή της κεντρικής Μικράς Ασίας δεν φημιζόταν ότι παρείχε ασφάλεια, πόσο μάλλον σε έναν πλούσιο Ευρωπαίο περιηγητή. Εντούτοις ο Otter συνέχισε την περιήγησή του και έμεινε στην ιστορία ως ο πρώτος σύγχρονος περιηγητής που ήρθε σε

2. Τυπική εικόνα στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας στις αρχές του 20ου αιώνα (J. Garstang, 1910, plate xii).

3. Χετταϊκά ανάγλυφα κοντά στο Αϊνταμπ/ Gaziantep (Sayce, 1890).

επαφή, κοντά στην Ηράκλεια-Eregli, με τον πολιτισμό των Χετταίων. Περιέγραψε τις παράξενες μορφές στο περιηγητικό βιβλίο που συνέγραψε, αλλά φυσικά δεν γνώριζε ότι είχε αντικρύσει απεικονίσεις του Χετταίου βασιλιά Varpalavas και του Taru, θεού της φύσης και της καταιγίδας.

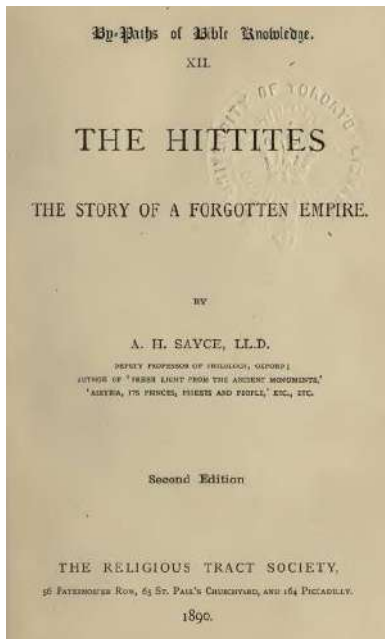
Είκοσι χρόνια αργότερα ο πρόξενος της Αγγλίας στο Χαλέπι Alexander Drummond ταξίδεψε βορειότερα, προς τις πηγές του Ευφράτη και ανακάλυψε την πόλη Kargamish, μία από τις σημαντικότερες χετταϊκές πόλεις της Άνω Συρίας. Σχεδίασε την πόλη και δημοσίευσε το σχέδιο στο περιηγητικό του βιβλίο «Travels through different Countries of Germany, Italy, Greece, and parts of Asia, as far as the Banks of the Euphrates, and an Account of what is remarkable in their present State and their Monuments of Antiquity» (1754). Σε αυτό το βιβλίο δημοσίευσε επίσης μία στήλη, την οποία θεώρησε ότι αναπαριστούσε έναν χριστιανό Άγιο. Στην πραγματικότητα η στήλη ανήκε σε ανάγλυφο της δημοφιλούς θεότητας Kubaba.

19^{ος} αιώνας

Το 1812 ο Σουηδός Johann Ludwig Burckhardt ταξίδεψε στη Συρία και εκμεταλλευόμενος τη μεταμφίεση του ως Άραβας σεΐχης Ιμπραήμ περπάτησε στα σοκάκια της πόλης Hama

ανενόχλητος. Κοντά στο παζάρι της πόλης είδε εντοιχισμένη στον τοίχο ενός σπιτιού μία επιγραφή από βασάλτη, η οποία αργότερα έπαιξε σημαντικό ρόλο στην αποκρυπτογράφηση του χετταϊκού αλφαβήτου. Ο Burckhardt έκανε την υπόθεση ότι αυτό το κείμενο δεν ήταν αιγυπτιακό, οδηγώντας έτσι τους επόμενους ερευνητές σε νέα δεδομένα. Το βιβλίο του «Travels in Syria and the Holy Land» εκδόθηκε μετά τον θάνατό του, το 1822.

Ο πολιτισμός των Χετταίων συνέχισε να γοητεύει τους δυτικούς περιηγητές, αλλά κάθε φορά γινόταν και ένα νέο λάθος και μία νέα λανθασμένη ταύτιση. Ειδικά ο Charles Texier τη δεκαετία του 1830, ο οποίος ανακάλυψε την άγνωστη έως τότε πρωτεύουσα των Χετταίων Hattussas, φαίνεται αρκετά μπερδεμένος, όταν περιγράφει τις ανάγλυφες μορφές στη Hattussas / Bogazkoy και τα κολοσσιαία κτίσματα: «δεν ταιριάζει με κανέναν ελληνικό ή ρωμαϊκό ρυθμό [...] ξεχωρίζει αμέσως από τους αρχαίους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς [...] πέτρες αυτού του μεγέθους βρίσκονται μόνο στις πυραμίδες της Αιγύπτου [...] πελασγικός ρυθμός [...] καμία τέτοια διακόσμηση δεν υπάρχει στις γνωστές σε εμάς ελληνικές και ρωμαϊκές αρχαιότητες [...] αυτοί οι άνθρωποι που είναι άγνωστοι σε εμάς [...] υποδήματα όμοια με των Ασσυρίων [...] ενδύματα των Μήδων [...]

ασσυριακά κωνικά καπέλα [...] καπέλο των Ελλήνων [...] αυτή η φυλή [...] στέμματα όπως οι Αιγύπτιοι θεοί [...]». Όμως ο Texier είναι αυτός ο οποίος ταύτισε πρώτος τη Hattussas αρχικά με την πόλη Τάβει και κατόπιν με την Πτερία, όπου πολέμησαν ο Κροίσος και ο Κύρος (547 π.Χ.), ταύτιση η οποία αποτέλεσε σημείο αναφοράς για αυτή τη θέση.

Τη δεκαετία του 1830 η ταύτιση από τον Texier της πόλης Τάβει ήταν τόσο διαδεδομένη ανάμεσα στους λογίους και τους περιηγητές ώστε ο William Hamilton έσπευσε να αναζητήσει και να μελετήσει και αυτός το 1835 και 1836 την πόλη, την οποία ταύτισε και αυτός με την πόλη Τάβει. Όμως ο Hamilton ανακάλυψε δύο νέες θέσεις, το Αλατζά Χουγιούκ (βόρεια της Hattussas) και το Eflatun Pinar, στις όχθες της λίμνης Beysehir, στην πεδιάδα του Ικονίου. Η αναφορά για αυτές τις νέες πόλεις έγινε στο δίτομο βιβλίο του «Researches in Asia Minor», το οποίο εκδόθηκε το 1842. Την ίδια περίοδο με τον Hamilton επισκέφθηκε τη Hattussas ο Βρετανός πρόξενος στο Ερζερούμ James Brant, αλλά έγραψε: «αυτά τα ερείπια αξίζουν τη μελέτη ενός αρχαιολόγου,² αλλά δεν έχω αυτή την ιδιότητα». Η φράση αυτή δείχνει μία σπάνια σεμνότητα αφού την ίδια περίοδο δεκάδες Ευρωπαίοι ταξίδευαν στη Μικρά Ασία συλλέγοντας αγάλματα και επιγραφές, χωρίς φυσικά «να είναι» ή να δηλώνουν αρχαιολόγοι. Οι εντυπώσεις του Brant δημοσιεύτηκαν στο «The Journal of the Royal Geographical Society of London» (6, 1836) με τον τίτλο «Journey through a part of Armenia and Asia Minor» και, εκτός των άλλων, έχουν ενδιαφέρον για

4. Το εξώφυλλο του βιβλίου του Sayce «The Hittites. The story of a forgotten empire», 1890.

τη σύντομη αλλά περιεκτική εξιστόρηση των τοπικών ημιανεξάρτητων ντερεμπέδων της οικογένειας των Charan O'glu, μιας από τις πολλές δυναστείες αυτόνομων διοικήτων της αχανούς Μικράς Ασίας.

Συνέχεια στα συμπεράσματα του Texier έδωσαν οι Heinrich Barth και Anton David Mordtmann με την επίσκεψη τους στη Hattussas, όταν ταύτισαν τον Μεγάλο Ναό με ανάκτορο και θεώρησαν την παράσταση στο Yazili kaya ως πιστή αναπαράσταση της συνθήκης ειρήνης μεταξύ Κυαζάρη και Κύρου, η οποία περιγράφεται από τον Ηρόδοτο.

Τη δεκαετία του 1860 δύο αποστολές επισκέφθηκαν την πρωτεύουσα των άγνωστων Χετταίων. Το 1861, με εντολή της Γαλλικής κυβέρνησης ο George Perrot, ο αρχιτέκτονας Edmond Guillaume και ο φωτογράφος Jean Delbert ταξίδεψαν στη Hattussas, φωτογράφησαν την πόλη και συνέχισαν την ίδια λανθασμένη ταύτιση με την Πτερία του Ηρόδοτου. Το 1864 ο προτεστάντης ιεραπόστολος Henry J. Van Lennep ταξίδεψε στη Hattussas, στο Yazili kaya και στο Αλατζά Χουγιούκ και διατύπωσε για πρώτη φορά την άποψη ότι τα μνημεία αυτά ανήκουν σε πολιτισμό διαφορετικό από τους ήδη γνωστούς, τον οποίο, εντούτοις δεν κατόρθωσε να προσδιορίσει.

Η «πραγματική» ανακάλυψη των Χετταίων

Το τέλος της αναζήτησης της πραγματικής ταυτότητας των Χετταίων δόθηκε τη δεκαετία του 1870. Ο Ιρλανδός προτεστάντης ιερέας William Wright ανακάλυψε ενεπίγραφες στήλες στη Hama, τις οποίες και έστειλε στο Βρετανικό Μουσείο. Επίσης, το 1872, ταύτισε τις στήλες αυτές με τους Χετταίους και με το βιβλίο του «The Empire of the Hittites», το οποίο εκδόθηκε το 1884, ονόμασε σωστά την αυτοκρατορία των γνωστών από την Παλαιά Διαθήκη Χετταίων.

Έτσι άρχισε η περίοδος της μελέτης του χετταϊκού πολιτισμού, περίοδος που οδήγησε σε ένα δεύτερο βιβλίο, σε αυτό του Sayce «The Hittites: The Story of a Forgotten Empire» και στις πρώτες συστηματικές ανασκαφές. Το 1888 οι Karl Humann και Otto Puchstein ανέσκαψαν τη θέση Zincirli, βόρεια του Χαλεπιού. Τη δεκαετία του 1890 ανασκαφές έγιναν επίσης από τους Felix von Luschan και Robert Koldewey και στην ίδια τη

5. Χετταϊκό ανάγλυφο με χαραγμένους σταυρούς-σε δεύτερη χρήση (J. Garstang, 1910, 265).

Hattussas, το Yazili kaya, το Αλατζά Χουγιούκ και το Κύλτεπε από τον Ernest Chantre.

Η συλλογή πολλών ενεπίγραφων πινακίδων, αλλά και μεγάλων επιγραφών στις χετταϊκές πόλεις βοήθησε το 1902 τον J. A. Knudtzon να διατυπώσει την άποψη ότι η χετταϊκή γλώσσα με το όνομα Arzawa, ήταν παρακλάδι της ινδοευρωπαϊκής γλωσσικής οικογένειας. Τα τελευταία χρόνια πριν τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, ο οποίος διέκοψε την έρευνα στη Μικρά Ασία, ο Hugo Winckler έκανε ανασκαφές, ο Heinrich Kohl σχεδίασε το τοπογραφικό διάγραμμα της Hattussas το 1907 και ο John Garstang εξέδωσε το 1910 το βιβλίο «The land of the Hittites», το πρώτο βιβλίο που παρουσιάζει και ερμηνεύει την ιστορία των Χετταίων βασιμένο στα έως τότε ευρήματα των ανασκαφών. Αυτή η πρώτη φάση των αναζητήσεων για τον χαμένο πολιτισμό των άγνωστων Χετταίων ολοκληρώθηκε κατά τη διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, με την αποκρυπτογράφηση του χετταϊκού αλφαβήτου από τον μελετητή των σημιτικών γλωσσών Bedrich Hrozný.

1. Η πρώτη μαρτυρία για κάποιο μνημείο του χετταϊκού πολιτισμού έγινε από τον Jean Otter³ και είναι τόσο λιτή και σύντομη, ώστε δύσκολα μπορείς να καταλάβεις ότι έτσι απλά ξεκίνησε η αναζήτηση των εξαφανισμένων Χετταίων. «Το ποτάμι χρησιμοποιείται για να υδρεύσει τα χωράφια και τους κήπους. Κατόπιν περνάει μέσα από την πεδιάδα και τελικά ρίχνει το υπόλοιπο νερό σε ένα κούφιο βράχο με το όνομα Doudhe στις πλαγιές των βουνών Bouz-ouglan και Bulgar, τα οποία είναι απέναντι από το Kara-Bignar. Κοντά στην πηγή ο βράχος έχει κοπεί για να σχηματιστεί η μορφή ενός άντρα, ο οποίος ονομάζεται Abris. Ο μύθος λέει ότι αυτό είναι μία παραφθορά του ονόματος κάποιου Abrinos, ο οποίος ζούσε εδώ. Στο ένα χέρι κρατάει σιτάρι και στο άλλο δύο σαμπία σταφύλι...». Ο Otter θεώρησε το όνομα της μορφής Περσικό, ότι προέρχεται από τις περσικές λέξεις Ab (νερό) και ris-Rikheten (αυτός που χύνει κάτω). Ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι οι ντόπιοι βλέποντας τη λαξευμένη μορφή δίπλα στην πηγή τής έδωσαν το όνομα «αυτός που χύνει νερό».

2. Ο Charles Texier, όπως ήδη αναφέρθηκε, ήταν αυτός που ανακάλυψε (28 Ιουλίου του 1834) το

Μπογάζκιοϊ και αυτός που ταύτισε την θέση με την πόλη Πτερία, του Ηροδότου. Αυτή η ταύτιση οδήγησε όλους τους μεταγενέστερους περιηγητές να αναζητούνε στοιχεία που θα επιβεβαιώσουν ή θα διαψεύσουν αυτή τη θεωρία του Texier, χωρίς φυσικά να διανοούνται την ύπαρξη ενός πολιτισμού πολύ παλαιότερου από τους Μήδους και τους Λυδούς. Έτσι ο Texier περιέγραψε τα εντυπωσιακά μνημεία του Bogazkoy, της πρωτεύουσας δηλαδή των Χετταίων Hattussas, έχοντας όλους τους περιορισμούς της λανθασμένης ταύτισης της θέσης, του ονόματος και του πολιτισμού.

Όμως πρέπει κανείς να κρίνει με κατανόηση τόσο τον Texier, όσο και τους συνεχιστές του. Σήμερα, εποχή των εκατοντάδων δημοσιεύσεων για τον χετταϊκό πολιτισμό και των δεκάδων συστηματικών ανασκαφών φαίνεται αυτονόητη η διάκριση του χεττιτικού πολιτισμού ανάμεσα στους άλλους της Εγγύς Ανατολής. Αυτοί οι ακούραστοι, ηρωικοί περιηγητές του 18ου αιώνα είναι άξιοι θαυμασμού για τις συστηματικές και αναλυτικές περιγραφές τους που έγιναν υπό εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Texier, μετά την πρώτη του έκπληξη, προχώρησε σε αυτό που θα έπραττε κάθε σημερινός αρχαιολόγος, δηλαδή στην καταγραφή των ευρημάτων.

6. Χάρτης όπου σημειώνονται οι σημαντικότερες θέσεις του κράτους των Χετταίων.

Γράφει, λοιπόν, τα εξής χαρακτηριστικά για το Bogazkoy:

«[...] ένα ολόκληρο βιβλίο δεν θα έφτανε για να περιγραφούν αυτά τα μνημεία [...]» και συνεχίζει στο κεφάλαιο 19 για τον λεγόμενο ναό: «[...] οι τοίχοι του ναού είναι φτιαγμένοι από μεγάλες προσεκτικά λαξευμένες πέτρες. Το σημείο της κατασκευής σχηματίζει ένα σωρό ερειπίων πλάτους 45 μ. και μήκους 65 μ., αν και λίγες σειρές λίθων σώζονται από αυτό το μεγάλο κτίσμα, μπορούμε να δούμε τα χαρακτηριστικά που το διαφοροποιούν αμέσως από τους αρχαίους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς [...] στο πάνω μέρος του θεμελίου τέλειες κυκλικές τρύπες έχουν γίνει με τρυπάνι, αναμφίβολα για να ενωθούν οι λίθοι με μεταλλικούς γάντζους [...]» για τις εντυπωσιακές «κυκλώπειες» οχυρώσεις (κεφάλαιο 20) σημειώνει: «[...] τα τείχη του κυρίως κάστρου που περικλείουν μία μεγάλη έκταση είναι συνήθως πάχους 5-6 μέτρων [...] η πιο καλοδιατηρημένη πύλη, η κυρίως πύλη προφανώς, είναι στα νότια της πόλης. Οι οχυρώσεις στην πλαγιά είναι πελασγικού ρυθμού, πλάτους 20 μ. και με κλίση 39 μοιρών [...] σε αυτό το σημείο σχηματίζουν μία εσοχή βάθους τριών μέτρων [...] κεφαλές λιονταριών ξεπροβάλλουν, διακόσμηση που δεν συναντάται στις γνωστές ρωμαϊκές και ελληνικές αρχαιότητες [...]», για το Yazili kaya «[...] τα ανάγλυφα στον τοίχο είναι δύο μίλια μακριά από την πόλη δείχνουν σημαντικά ιστορικά γεγονότα αυτών των ανθρώπων, το όνομα των οποίων μας είναι άγνωστο. Κοντά σε αυτό το έργο δεν υπάρχουν ίχνη κάποιου κτιρίου [...] το δεύτερο ανάγλυφο αναπαριστά τρεις μορφές με γενειάδα που φοράνε τα ίδια κωνικά καπέλα με τις προηγούμενες μορφές και με μανδύες που

καλύπτουν όλο το σώμα, είναι αυτά που φορούσαν οι Μήδοι [...]. Οι δύο μορφές φοράνε Ασσυριακά κωνικά καπέλα [...] Φοράνε ένα καπέλο που μοιάζει με τα ελληνικά [...]» και για το Αλατζά Χουγιούκ: «[...] είκοσι χιλιόμετρα βόρεια του Bogazkoy, βρίσκεται το χωριό Euyuk [...] που καλύπτει μία έκταση ενός αρχαίου κτίσματος, όπου δύο γιγαντιαία αγάλματα πλαισιώνουν την είσοδο του μνημείου [...] οι αρχαιότητες μέσα στο χωριό είναι χτισμένες από μεγάλους λίθους που σχηματίζουν τετράγωνο άνδηρο. Δεν υπάρχει δημοσιευμένο σχέδιο αυτού του κτίσματος. Αλλά οι περιγραφές είναι αρκετές για να δείξουν ότι αυτό το κτίσμα είναι ένα μεγάλο ανάκτορο όμοιο με αυτό στην Περσέπολη [...] όσο για το πρόβλημα της ταυτότητας των ανθρώπων στους οποίους ανήκε το ανάκτορο στο Euyuk, έχοντας υπ' όψιν ότι η Πτερία ήταν μία πόλη της αυτοκρατορίας των Μήδων, είναι πιθανό οι ηγεμόνες των Εκβάτανων να είχαν τέτοια ανάκτορα χτισμένα στις συνοριακές πόλεις για τους αντιπροσώπους τους [...] δεν είναι έκπληξη να βρίσκονται αιγυπτιακά έργα εδώ [...] οι Αιγύπτιοι είχαν αποίκους στη Μαύρη Θάλασσα τον 25ο αιώνα π.Χ. [...] υπήρχε συνεχές εμπόριο για να μεταφέρονται ιδέες σε αυτή την περιοχή».⁴

3. Την επόμενη χρονιά, το 1835, ακολουθώντας την περιέργεια και τη διαδρομή του Texier, έφθασε στο Bogazkoy ο Βρετανός πρόξενος στο Ερζερούμ James Brant, ο οποίος σημειώνει:

«Από την Υοσκάτη έκανα μία εκδρομή για να επισκεφθώ κάποια ερείπια, τα οποία λέγεται ότι ήταν εκτεταμένα και δεν τα επισκέφθηκαν ποτέ Ευρωπαίοι. Βρίσκονται προς το Boghaz Keui και ήθελα να τα επισκεφτώ, επειδή κοντά ήταν ερείπια και λαξευμένοι βράχοι, τους οποίους ανακάλυψε πέρυσι ο M. Texier. Έφθασα στο μικρό χωριό Nefiz,

το οποίο βρίσκεται τρεις ώρες από την Υοσκάτη σε βορειοδυτική κατεύθυνση. Στο χωριό υπάρχουν μεγάλοι μαρμάρيني δόμοι, που χρησιμοποιούνται για τα σπίτια και σε πολλούς από αυτούς υπάρχουν γράμματα και λέξεις χαραγμένα. [...] Σε ένα κοντινό κωνικό λόφο, ο οποίος λέγεται από τους χωρικούς «το Κάστρο», βρέθηκαν δύο θραύσματα μαρμάρου. Αποτελούσαν τμήμα επιστυλίου στέγης και έφεραν ωραία γλυπτά. [...] Σε έναν άλλο κωνικό λόφο υπάρχει μεγάλη ποσότητα μαρμάρων, τα οποία ανασκάφηκαν και χρησιμοποιήθηκαν για το χτίσιμο τζαμιού στην Υοσκάτη. [...] Από εκεί κατευθύνθηκα προς το Boghaz Keui, το οποίο βρισκόταν τέσσερις ώρες μακριά. [...] Νοίκιασα έναν οδηγό και επισκέφθηκα πρώτα τους χαραγμένους βράχους. [...] Είναι μια φυσική κατασκευή ασβεστόλιθου, σαράντα επί πενήντα πόδια υψηλή. [...] Ύστερα βρίσκεται μια μεγάλη

σειρά από μικρότερες μορφές ύψους τριών ποδιών και στη συνέχεια πέντε μεγαλύτερες μορφές, με τις δύο σπουδαιότερες εξ αυτών σε στάση χειραφίας».

Η περιγραφή των ερειπίων της χετταϊκής πόλης κλείνει με το σχόλιο: «Θα μελετούσα αυτά τα ερείπια πιο αναλυτικά, αλλά έμαθα, όταν ήμουν στο Ερζερούμ, από ένα σύντροφο του Texier, ότι δημοσιεύτηκε στο Παρίσι πλήρης περιγραφή των ερειπίων» (James Brant, «Journey through a part of Armenia and Asia Minor in the year 1835», The Journal of Royal Geographical Society of London, 6, 1836, σελ. 217-219).

ABSTRACT

The discovery of the Hittites

Petros Mechtidis

*Archaeologist and Conservator of Works of Art
Museum of Byzantine Culture, Thessaloniki, Greece*

Themes in Archaeology 2017, 1(1): 82-89

Travellers who toured Anatolia and Syria in the 19th and 20th centuries came in contact with traces of the unknown civilisation of the Hittites. They faced formidable problems in identifying not only the ruins or surviving inscriptions but in finding out the civilisation in which these belonged. Identifications moved throughout the eastern Mediterranean civilisations, even to the city of Pteria, mentioned by Herodotus. We had to reach 1872 and William Wright to solve the mystery.

Key words: Hittites, Hattusas, Bogazkoy, Texier, Sayce

Βιβλιογραφία

1. Güterbock, Hans Gustav, «Hittite Historiography: A Survey», στο H. Tadmor & M. Weinfeld eds. *History, Historiography and Interpretation: Studies in Biblical and Cuneiform Literatures*, Magnes Press, Hebrew University, 1983, 21–35.
2. Melis Seyhun, *The Land of Hittites through the eyes of European travelers*, 2000.
3. Akurgal, Ekrem, *The Hattian and Hittite Civilizations*, 2001.
4. Collins, Billie Jean, *The Hittites and Their World*, 2007.

Σημειώσεις

1. Η πρώτη αναφορά του όρου «Grand Tour» γίνεται στο «An Italian Voyage» του Βρετανού Richard Lassels (1603–1668).
2. Antiquarian στο πρωτότυπο.
3. Johann Otters «Reisen in die Türkei und nach Persien, aum dem Franzosischen ubersetzt von Georg Friedrich Casimir Schad», Νυρεμβέργη, 1781.
4. «Description de l'Asie Mineure», Παρίσι, 1839.